

Stenografični zapisnik

šeste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 28. decembra l. 1886.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika V. deželno-zborske seje dné 22. decembra 1886.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Franjo Šuklje-ta zaradi določitve deželnega doneska za zgradbo dolenskih lokalnih železnic.
4. Utemeljevanje samostalnega predloga gosp. poslanca Franja Papeža, da se na Najvišjem mestu nepotrjeni načrt občinskega reda in občinskega volilnega reda za stolno mesto Ljubljano izroči posebnemu odseku 9 članov.
5. Volitev posebnega odseka 15 članov za posvetovanje načrta občinskega reda in občinskega volilnega reda za vojvodino Kranjsko.
6. Usno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada prisilne delalnice za leto 1887 (k prilogi 1).
7. Usno poročilo finančnega odseka o proračunih bolničnega, blazničnega, porodniškega in najdenskega zaklada za leto 1887 (k prilogi 2).
8. Usno poročilo finančnega odseka o nakupu posestva Grm za vino- in sadjerejsko šolo na Dolenjskem (k prilogi 34).
9. Usno poročilo finančnega odseka o popravljani poslopij in nakupu gospodarskega orodja in živine za deželno vino- in sadjerejsko šolo na Grmu (k prilogi 35).
10. Usno poročilo finančnega odseka o proračunu deželne vino- in sadjerejske šole v Grmu za leto 1887 (k prilogi 3).
11. Usno poročilo finančnega odseka o porabi kredita 18000 gld. dovoljenega v ta namen, da se popravijo l. 1885 v političnem okraji Radoljskem po povodnji napravljene poškodbe (k prilogi 22).
12. Usno poročilo finančnega odseka o prošnji glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani za podporo za prirejevanje živinskih razstav.

Stenographischer Bericht

der sechsten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 28. Dezember 1886.

Tagesordnung:

- Anwesende:** Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr von Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Baron Otto Apfaltrern, Baron Leopold Liechtenberg, Dr. Max Samec, Excellenz Baron Josef Schwegel.
1. Lesung des Protokolles der V. Landtagsitzung vom 22. Dezember 1886.
 2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
 3. Begründung des selbstständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Franz Šuklje betreffend die Ermittlung des Landesbeitrages für den Bau der Unterkrainer Localbahnen.
 4. Begründung des selbstständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Franz Papež betreffend die Ueberweisung des Allerh. Orts nicht sanctionirten Entwurfes einer Gemeinde-Ordnung und Gemeinde-Wahlordnung für die Landeshauptstadt Laibach an einen Specialauschuss von 9 Mitgliedern.
 5. Wahl eines Specialauschusses von 15 Mitgliedern zur Berathung des Entwurfes einer Gemeinde-Ordnung und einer Gemeinde-Wahlordnung für das Herzogthum Krain.
 6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Zwangsarbeitshausfonds pro 1887 (zur Beilage 1).
 7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Vorschläge des Kranken-, Irren-, Gebär- und Findelhausfonds für das Jahr 1887 (zur Beilage 2).
 8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den erfolgten Ankauf des Gutes Stauden für die Wein- und Obstbauschule in Unterkrain (ad Beilage 34).
 9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Adaptirungen an Gebäuden, dann über die Anschaffung landwirtschaftlicher Geräthe und von Vieh für die Wein- und Obstbauschule in Stauden (ad Beilage 35).
 10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag der Landes-Wein- und Obstbauschule in Stauden für das Jahr 1887 (zur Beilage 3).
 11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Verwendung der Dotation von 18000 fl. für Sanirung der im Herbst 1885 im politischen Bezirke Radmannsdorf angerichteten Wasserschäden (ad Beilage 22).
 12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Centralauschusses der k. k. krainischen Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach um Subvention zur Veranstaltung von Vieh-Ausstellungen.

- 13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Marije Hlavke, učenke na strokovni šoli za umetno vezenje na Dunaji, za podporo.
- 14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Ljubljanske ljudske kuhinje za podporo.

- 13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Subventionsgesuch der Maria Hlavka, Schülerin an der Fachschule für Kunststickerei in Wien.
- 14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Subventionsgesuch der Laibacher Volksküche.

Obseg: Glej dnevni red razun toček 6., 7., 9. in 11.

Inhalt: Sieh Tagesordnung mit Ausnahme der Punkte 6, 7, 9 und 11.

Seja se začne ob 40. minuti črez 10. uro.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 40 Minuten.

Dnevni red:

Dnevni red:

1. Izjava o postopku pri V. razpisu za leto 1886.
2. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
3. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
4. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
5. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
6. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
7. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
8. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
9. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
10. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
11. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
12. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.

1. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
2. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
3. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
4. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
5. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
6. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
7. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
8. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
9. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
10. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
11. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.
12. Izjava o postopku pri razpisu za leto 1886.

Deželni glavar:

Konstatiram, da je slavni zbor sklepčen in otvarjam sejo.

Prosim gospoda tajnika prebrati zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika V. deželno-zborske seje dné 22. decembra 1886.

1. Lesung des Protokollés der V. Landtags-sijung vom 22. Dezember 1886.

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik V. seje. — Secretär Pfeifer verliest das Protokoll der V. Sijung.)

Želi kdo gospodov k zapisniku besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.) Zapisnik je toraj potrjen.

Deželni predsednik baron Winkler:

Visoki zbor! Z najvišjim sklepom dné 22. decembra t. l. je Njegovo Veličanstvo presvitli cesar najmilostljuje blagovolilo pooblastiti gospoda ministra za poljedelstvo, da predloži visokemu zboru v obravnavo načrt postave o ribarstvu.

Ich beehre mich dem Herrn Landeshauptmanne den eben erwähnten Gesetzentwurf, betreffend die Ausübung der Fischerei, zur verfassungsmäßigen Behandlung zu überreichen mit dem Beifügen, daß ich vorläufig nur den deutschen Text dem Herrn Landeshauptmanne übergeben kam, weil in der kurzen Zwischenzeit der slovenische Text dieses umfangreichen Gesetzentwurfes, welcher 88 Paragraphen enthält, nicht vorbereitet werden konnte. Ich werde mir wo möglich angelegen sein lassen, auch den slovenischen Text im Laufe der Session zu überreichen.

Sicer naznanjam se visokemu deželnemu zboru, da mi je ravnokar došel dopis preslavnega ministerstva za poljedelstvo, po katerem je v zadnji sesiji sklenjeni zakon o nekaterih pre naredbah zakona ob obdelovanji ljubljanskega močvirja dosegel najvišje potrdilo. («Dobro»-klici na levi. — «Dobro»-Rufe links.)

2. Naznanila deželnozbornskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidentens.

Deželni glavar:

Došle so mi sledeče peticije:

Izročam prošnjo dramatičnega društva v Ljubljani za podporo in dovoljenje, da bi se smeje predstave v deželnem gledišči po štirikrat na mesec vršiti. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Herr Wurnik überreicht folgende Petitionen:

Handels- und Gewerbekammer in Laibach inbetreff Beschäftigung der Zwänglinge. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Franziska Drenik in Laibach bittet um Befassung der Erziehungsbeiträge für ihre drei noch unversorgten Kinder auf weitere 3 Jahre. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Šuklje izroča prošnjo mestne občine Črnomalske za uvrstitev ceste Ljubljana-Krka-Žužemperk-Čermošnice-Črnomelj med deželne ceste. (Izroči se gospodarskemu odseku. — Wird dem volkswirtschaftlichen Ausschusse zugewiesen.)

Gospod dr. Mosché izroča sledeči peticiji:

Alfons Paulin, kustos botaničnega vrta v Ljubljani, prosi letne podpore k sedanji dotaciji botaničnega vrta. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

B. Vergetporer, Geoplast in Beldež, bittet um Subvention zur Herstellung einer geoplastischen Karte von Oberkrain. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Ich überreiche die Petition der Grundbesitzer der Gemeinde Ravno um Herstellung der durch diese Gemeinde führenden Bezirksstraße, resp. um eine Subvention zu diesem Zwecke. (Izroči se gospodarskemu odseku. — Wird dem volkswirtschaftlichen Ausschusse zugewiesen.)

Gospod dr. vitez Bleiweis izroča prošnjo podobne Orle za izločitev iz Dobrunjske županije v samostojno občino z imenom Rudnik. (Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Priloga 43. — Poročilo deželnega odbora glede dovoljenja priklad za okrajne ceste hom z dovoljenjem visokega zbora izročil gospodarskemu odseku.

3. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Franja Šuklje-ta zaradi določitve deželnega doneska za zgradbo dolenskih lokalnih železnic.

3. Begründung des selbstständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Franz Šuklje, betreffend die Ermittlung des Landesbeitrages für den Bau der Unterkrainer Localbahnen.

Poslanec Šuklje:

Slavni zbor! Častiti gospodje tovarši! Dvojno načelo mora biti merodajno za vsakega poslanca, kateri v današnjih razmerah svoj glas povzdigne v tej sobani za dolensko železnico. Nadvladati ga mora zavest, da bi silno kvarno bilo prebivalstvu, katero hrepeni po tej zgradbi, prikrivati resnico, vzbujati mu nade, ktere so v protislovji z dejanskim položajem, na drugi strani pa si mora biti svest, da je v tem vprašanji čas pretekli praznemu besedovanju, da tudi najboljši govor ne zadostuje, temveč mora pokazati z dejanjem, da hočemo imeti to železnico ter da je tudi dežela pripravljena žrtvovati kaj v dosego tega namena.

O absolutni potrebnosti dolensjske železnice ne bodem govoril.

Vsaj smo, mislim, hvala Bogu, vsi uže edini v tem. Poglejmo zapisnike zadnjih 20 let. Skoraj ga ni leta, da deželni zastop vojvodine Kranjske ni naglašal te potrebe, da ni v kakej resoluciji vladi priporočal to zgradbo. In kako bi tudi ne, gospôda moja, vsaj vidimo z lastnimi očesi gospodarsko agonijo najrodovitnejših naših okrajev, vsaj gledamo dan za dnevom, kako Dolensjska propada navzlic svojemu naravnemu bogatstvu, ker ne more nikamor s svojimi pridelki, ker je ločena od svetovnega prometa, ker nobene zveze nima z velikimi tržišči. Letos smo imeli drastičen dokaz, kako neugodno uplivajo komunikacije na dolensjski promet. Znano je, da je dežela Kranjska minulo jesen imela jako lepo kupčijo z jabelki. Govori se, da se je dobilo $\frac{1}{6}$ milijona za jabelka in še več. Povprašujmo, s kolikimi odstotki so se pri tej lukrativnej kupčiji udeležili oni dolensjski okraji, ki so oddaljeni od železnice: trebanjski, novomeški, metliški in črnomaljski okraj, dasiravno so baš ti po svojem podnebnji v prvi vrsti poklicani za umno sadjarstvo!

Posledice tega, da Dolensjska nima potrebnih železnic, morajo biti vsakemu jasne. Eden najženijalnejših Nemcev, duševni ustanovitelj nemškega «Zollvereina», mož, čegar ime ne bode več izginilo iz človeške povestnice, Friderik List, dokazuje v svojem glasovitem delu «Das nationale System der politischen Oekonomie», da je pri nas, v srednji Evropi, v naših zemljepisnih in kulturnih razmerah gospodarsko uničena vsaka dežela, katera živi zgolj o poljedelstvu, katera nima primerno razvitega obrtstva. Gospôda moja, v takih razmerah in še slabejih nahajamo Dolensjsko; dasiravno ima najbolj ugodne pogoje za razvoj svoje industrije, životari dandanes zgolj o svojej zanemarjeni agrikulturi in poleg tega še poljskih in gozdnih pridelkov razpečati ne more. Neomika, kulturni propad in beraštvo, popolni poraz narodnega gospodarstva — to je neizogibna usoda, ki mora zadeti Dolensjske, kakor hitro jih železnica ne reši iz njihove osamelosti.

Toda tukaj bi se mi utegnilo ugovarjati, — menda ne v tej visokej zbornici, pa znabiti med narodom, — zakaj država ob svojih troških ne zgradi toliko potrebne železnice, in naposled je ta ugovor utemeljen v marsikaterem oziru. Ljudje pri nas vidijo, kako so drugod po Avstriji železnice nastale, železnice, ki se mnogo manj rentirajo nego se bode rentirala dolensjska proga, in vender se je račun za te železnice plačal iz državne blagajnice. Imamo na Avstrijskem precej takih državnih železnic, katere ne samo, da se nikakor ne obrestujejo, poleg tega še leto za leto proužročujejo jako velik obratni deficit — «Betriebsdeficit». Jaz imam pred seboj poročilo generalnega ravnateljstva državnih železnic za upravno leto 1885. Tukaj vidimo na strani 90., da je n. pr. dalmatinska državna železnica lansko leto imela obratnega deficita 70 525 gld. 92 kr., istrijanske državne železnice 108 364 gld. 78 kr. O galiških državnih železnicah me je skoraj sram govoriti, kajti tukaj nahajamo kot obratni deficit lepo svoto 807 629 gld.

27 kr. Po tem, gospôda moja, se ne smemo čuditi, ako ljudje pri nas na Dolensjskem v gibljejo: «Mari smo mi slabejši Avstrijanci, kakor Dalmatinci, Istrijani ali prebivalci kraljestva gališkega, da se naše prošnje za železnico dosledno prezirajo?» Gospôda, jaz priznavam, da je tista velika pustinja na železniški karti, ki se razprostira od Ljubljane do hrvaškega Karlovca, vidno znamenje, da so se centralne vlade dunajske tekom tega stoletja jako malo ozirale na dejanske potrebe naše dežele, in hudo me je zbódló kot zastopnika slovenskega naroda, ki je s svojo preteklostjo in bodočnostjo vezan na avstrijsko državno idejo, da nisem razveljaviti mogel izreka, katerega sem slišal iz ust jako razsodnega domačina: «Eno samo vlado smo imeli na Kranjskem, ki se je v istini tekom tega stoletja zanimala za korist te dežele, in ta vlada — je bila vlada Napoleonova v dóbi francoske okupacije.

Ali recimo tudi, da je temu tako, — predružačiti tega vender ne moremo. Kar je bilo zamujeno do leta 1879., tega popraviti več ne moremo. Druga načela zavladata so sedaj v naši železniški politiki. Leta 1880., in sicer 25. maja, bil je objavljen v našem državnem zakoniku zakon o lokalnih železnicah. Položaj se je tedaj bistveno spremenil. Če bi mi zahtevali, in to bi bilo čisto logično, da nam država ob svojih troških nadaljuje Rudolfovo železnico skozi Dolensjsko, da jo zveže s hrvaškimi in dalmatinskimi progami, odgovorilo nam bode ministerstvo, da k temu treba privoljenja ogerske državne polovice. Od madjarske trgovinske politike pa znamo, da ona takemu podjetju ni prijazna, če prav se sem ter tja zljubi Tiszovemu ministerstvu, da dovoli kako nedolžno platonično predkoncesijo. In ko bi hoteli, da bi vlada ob svojih troških zgradila progo vsaj do meje, potem smemo biti uverjeni, da bode vlada po pravici trdila, da ima proga, ki neha v Belokrajini ali celo v Novem mestu, le lokalni pomen, da je treba uvrstiti tako progo med lokalne železnice. K temu pride še državni proračun s svojim zevajočim deficitom, ki zadržuje državo, da bi velike svote dajala za zgradbe novih državnih železnic. Tedaj se nam mora usiliti prepričanje, da v sedanjem položaji državne železnice na Dolensjskem dobili ne bodemo, da je to utopija, ki se dandanes izvršiti ne dá.

Je nekoliko let tega, da je v državnem zboru jeden najboljših debatêrjev tedanje manjšine, mož, ki sedaj sedi kot minister v Taaffejevem kabinetu, tekom debate, meni se zdi v bankinim vprašanji, spregovoril duhovit izrek, reksi: «Die Politik . . . ist die Kunst des Möglichen im Staatsleben». Ako se postavimo na to stališče, ako se ravnamo po tem izreku sedanjega ministra Dunajevskega, potem, gospôda, če kedo reklamuje dolensjsko železnico zgolj ob državnih troških, potem zahteva, kar se sedaj izvršiti ne dá, potem je le dokazal, da saj umetnik ni v politiki!

Ali, gospôda moja, ako smo prisiljeni odstopiti, odnehati od želje, ki smo jo vedno gojili in tolikokrat naglašali, ako ne moremo več računati na državno progo, potem, gospôda moja, zadeva nas dvojna dolžnost, delati z vsemi silami na to, da Dolensjska dobi

vsaj svojo lokalno železnico. Jaz si jo predstavljam kot sekundarno železnico prve vrste z normalnim tirom in tako solidno sezidano, da se bode precej, ko potreba nastane, lahko predrugačila v glavno progo z intenzivnim obratom. Nad imenom: «Lokalna železnica» se ni treba spodikati. Meni se sploh vidi, in v tem me potrjujejo nevesele skušnje pri južni železnici, da lokalnim in deželnim interesom bolj ugajajo lokalne proge, ki se *a priori* ozirajo na lokalni promet, kakor one velike proge, katere mislijo le na transit in na interese onih velikih središč, katere vežejo s svojim tirom.

Prav z veseljem pozdravljam toraj, da se je tukaj v Ljubljani osnoval konsorcij, ki je bil izdelal načrt za dolensko železnico. Pač je bilo moje veselje nekoliko se skalilo s tem, da se ta projekt omeji le na progo do Novegamesta, oziroma do Kočevja. Mislim sem na svoje Belokranjske rojake, sam pri sebi sem si dejal, da bi vendar le premog černomaljski, les, sadje in vino Belokranjsko jako dobro teknilo blagajnici tega podjetja in da bi vse to ugodno moralo uplivati na finančni uspeh — ali napósled sem premagal ta svoj pomislek zlasti zaradi tega, ker sem uverjen, da nobena železnica ne more obtičati v Novemestu, da bode po svoji naravni teži preko Belokrajne silila čez Kolpo in da je nadaljevanje te proge po notranjej logiki le vprašanje najbližje bodočnosti. Radi tega sem premagal ta svoj pomislek in mislim, da se bodo tolažili z istim tolažilom in isto nado kot jaz, tudi moji belokranjski rojaci.

Toda tudi projekt dolenske lokalne železnice zahteva tako potrebsčino, da je visokost te potrebsčine na prvi videz nepremagljiva zapreka za uživotvorenje te lokalne proge. Državni inženêri proračunili so skupno potrebsčino na 9 1/2 milijonov, in vprašanje nastane, ali bode mogoče financirati železnico, ki stane po tem računu, ki se mi sicer visok vidi, katerega pa vendar vzamem za podstavo svojemu kalkulu, več kot devet milijonov. Na to vprašanje odgovarjam odločno: da zamoremo to, ako vsi poklicani faktorji, država, interesi in dežela, svojo dolžnost storé.

Zanašati se moramo v prvej vrsti na državno podporo in ta se nam mora nakloniti v dvojnem oziru. Prvič s tem, da nam država pomaga z nekim državnim doneskom pri dobavi stavbnega kapitala in drugič, da sklene ugodno prevzemno pogodbo — einen günstigen Uebnahmésvertrag.

Kar se tiče državnega doneska, nahajamo vže v zakonu za lokalne železnice z 25. maja 1880, št. 56 dr. z., v členu VIII., odstavek o tej državni podpori, ki se glasi (bere — liest): «Zwiefern für einzelne Localbahnen etwa weitergehende finanzielle Unterstützungen seitens der Staatsverwaltung durch Gewährung eines Beitrages aus Staatsmitteln oder auf sonstige Weise zugestanden werden, wird in jedem einzelnen Falle ein Geſetz bestimmen». In načrt novega zakona, katerega smo dobili letos kot državno-zborsko prilogo 248., glasi se še veliko ugodnejše, kakor bodem pozneje imel čast razjasniti. Vprašanje bode tedaj le to, s koliko svoto bodedo mogli pritegniti državo pri dobavi tega stavbnega kapitala? Gospoda moja, tudi jaz

znam, da določevati to podporo, ta državni donesek, za to ni kompetenten deželni zbor kranjski. Tukaj določujejo drugi faktorji. Vender pa se lahko sklicujemo na en in drug razlog, kojega tudi država pri tem vprašanji ne bode mogla prezirati. Pustim popolnoma na stran zakonodajstvo drugih držav, dasiravno bi se lahko skliceval, n. pr. na Francosko, kjer postava od 12. julija 1865. l.: «*Loi relative aux chemins de fer d'intérêt local*» — določuje, da je državi udeležiti se pri dobavi kapitala z 1/3, v ubožnejih departementih s polovico doneskov vseh drugih interesentov skupaj. Ravno tako v Belgiji. Tam se mora udeležiti država s polovico vsega stavbnega kapitala. Smelo bi se mi ugovarjati, mi nismo ne na Francoskem ne v Belgiji, ali slavni zbor, način, kako je vlada dosedaj podpirala take železnice, se vjema popolnem s prakso drugih držav. Vzemite lokalne proge, ki so se zgradile od l. 1880. sem. Pri lokalni progí «Fehring-Fürstenfeld» na Štajerskem bilo je skupne potrebsčine 1 055 000 gld., vlada se je udeležila z državnim doneskom 425 000 gld., toraj dokladala več kot 40 % k potrebsčini. Pri lokalni progí Asch-Roszbach na Českem, kjer so razmere vendar veliko ugodnejše kot pri nas, je bilo potrebsčine 620 000 gld., vlada je priskočila na pomoč z državnim doneskom 280 000 gld., toraj skoraj 45 % celega kapitala prevzela na račun državne blagajnice — in kako se v Bukovini lokalne železnice gradijo, za to imamo dokaz o železnicah, ki so se tam otvorile to leto. Smemo reči, da od vlade za dolensko železnico več ne zahtevamo, nego da nam ona priskoči pri dolenskem podjetji, katero po svoji važnosti in znamenitosti daleč prekosi vse te lokalne železnice, o katerih smo do sedaj govorili, vsaj v tisti razmeri, v katerej je podpirala država druge dežele!

Potem nam pa, gospóda moja, vlada lahko pomaga tudi s tem, da nam dovoli ugodne prevzemne pogodbe. Načrt zakona, o katerem sem prej govoril, in sicer člen VII., se vže ozira tudi na take koncesije. Alinea prva, čl. VII., se glasi — in prečital jo bodem z dovoljenjem gosp. deželnega glavarja —

«Die Regierung wird ermächtigt:

a) Die dem Staate im Falle der Uebnahme des Betriebes einer Localbahn zu vergütenden Betriebsauslagen auf Grund der zu ermittelnden voraussichtlichen Selbstkosten mit einem Pauschalbetrage, welcher auch in einem festen Procentſaße der Brutto-Einnahme der Localbahn bestehen kann, festzusetzen.»

Mi smemo toraj trjati, da nam vlada priskoči z državnim doneskom in sklene z dotičnim podjetjem ugodno prevzemno pogodbo. Saj mora državi biti na tem, da vir davčne sile ne usahne popolnoma na Dolenskem, in dolžnost države je, pomagati takim pokrajinam, katere same niso zmožne preskrbovati si železnice. Te dolžnosti ne bi mogel bolj drastično izrazati nego je to storila vlada sama. Ona pravi v motivnem poročilu o zgradbi česko-moravske transverzalka: «Dafs die Einbeziehung der bisher vernachlässigten und deshalb in ihrer wirtschaftlichen Entwicklung zurückgebliebenen Landestheile in das Eisenbahnnetz eine drin-

gende Aufgabe der Regierung bilde, in welcher nicht so sehr ein Gebot ausgleichender Gerechtigkeit erkannt werden möge, als vielmehr eine im eigensten Interesse des Staates gelegene Vorfrage» — to naglašam — gelegene Vorfrage.» Tako je vlada govorila v motivnem poročilu, ko je šlo za zgradbo neke česke železnice. Razmere pri nas pa so take, da si bode morala vlada biti istih dolžnosti v svesti, ako pridemo do uživitvorenja našej deželi in posebno Dolenjske potrebni dolenjskih lokalnih železnic. (Klici — Rufe: Dobro! dobro!)

In sedaj interesenti, ti bodo tudi morali pomagati! Da bodo interesenti morali kaj storiti v dosego tega namena, razume se samo ob sebi. Važnost, absolutno potrebnost proge dokazati morajo ravno interesenti s tem, da nekoliko bremena vzamejo na svoje rame, da se tudi oni udeleže pri dobavi kapitala. Neumestno bi bilo in netaktno, ko bi pri tej priliki hotel naglašati, da bode o svojem časi pozornost vse dežele obrnjena na kranjsko hranilnico. Lepše prilike nima kranjska hranilnica dokazati, da jej je v istini za prave deželne koristi; lahko bode na sramoto postavila svoje protivnike tedaj, ko se bode rešilo vprašanje financiranja dolenjske železnice. Tudi o bolj situviranih interesentih, velikoposestnikih i. t. d. ne bodem danes govoril, nadejam se pa, da zlasti plemenitaži dolenjski ne bodo pozabili, da ona lepa deviza: «Noblesse oblige» velja tudi v materialnih vprašanjih, v denarnih zadevah. O vsem tem hočem molčati, moje skromne besede veljajo naj le masi dolenjskega prebivalstva. In dasiravno parlamentarni običaj in opravljeni red govorniku ne dopuščata, da bi adressiral svoje besede na občinstvo izvan te dvorane, dasiravno ne smem govoriti skozi okno — zum Fenster hinaus — vendar bi želel, da bi te besede moje se razlegale po vsej Dolenjski in prijazni odmev našle po holmcih in gorica lepe dolenjske strani.

Očita se nam Dolenjecem, da smo siromaki, da dostikrat celó lakota trka s svojo kruto pestjo na ubožno kočo dolenjskega kmeta. Ali pa se zaradi tega dolenjsko prebivalstvo ne more čisto nič udeležiti pri dobavi tega kapitala? Ali je res treba, da se vsi doneski plačujejo v gotovini, v bankovcih in kovnem denarju? Ne, nemogočega nihče nič ne zahteva od dotičnih interesentov, pripomorejo pa lahko v dosego našega namena s tem in onim sredstvom. Recimo n. pr., da se ne bodo pri odkupu zemljišč stavile pretirane cene, da se bode mnogo takega sveta, kateri nima prave vrednosti, pašnike na pr. i. t. d., za mali denar ali celo zastonj odstopilo, to je donesek, katerega je treba tudi polagati na tehtnico, in take doneske lahko daje tudi prav siromašna občina. Istotako pri dobavi stavbnega kapitala: lesa, kamenja, peska i. t. d. Največi siromak tù lahko svojo žrtvico prinese. Le mimogredé omenjam, ali ne bi kazalo, da bi se po onih sodnih okrajih, katere bode ta proga vezala, osnovali okrajni odbori — «Bezirksverbände» — in ti odbori bi imeli nalogo, rekel bi v neko sistemato spraviti doneske dotičnega okraja, organizovati javno blagodarost. Ravno pri osnovi takih okrajnih odborov razprostira se prav hvaležno polje impulzu energičnega deželnega odbora!

Slavni zbor! In kaj poreče prvi glavni interesent na Kranjskem pri dolenjski železnici, to je pozitivno dežela naša sama. Kaj bode ta storila? Princip, da se bode morala tudi dežela, in sicer z izdatno svoto udeležiti dobave stavbnega kapitala, vidi se mi tako jasen, tako nedotakljiv, da ga niti v svojem predlogu izrecno omenjal nisem. V navadnem življenji se sicer pravi: «*Superflua non nocent*», ali v tem slučaju vidi se mi tak superfluum kakor neka razžalitev nasproti temu visokemu deželnemu zboru, in zaradi tega nisem izrecno naglašal v svojem predlogu tega načela. Lepe vzglede so nam v tem oziru dali deželni zbori drugih dežel, zlasti v lanskem letu. Tako je n. pr. štajerski dež. zbor v zadnjem zasedanju za zgradbo lokalnih železnic žrtvoval 1 030 000 gld. iz deželnega zaklada. Tu vidimo n. pr. pri progih lokalne železnice iz Konjic v Poljčane skupno potrebsčino 600 000 gld., štajerski deželni zbor je dal 80 000 goldinarjev, toraj 13½ %. Pri progah Fürstenfeld-Hartberg 200 000 gld., pri lokalni železnici Gleisdorf-Weiz 100 000 gld. deželne podpore, toraj v vsakem slučaju celo šestinko vsega stavbnega kapitala. Najbolj radodaren je pa bil pri oni lokalni železnici, katera bode vezala Rogatec-Slatino z južno železnico, bržkone z Poljčanami. Potrebsčine je 1 200 000 gld., dežela pa je prevzela 400 000 gld., tedaj 33 % skupne glavnice. In mi sami, gospodje, mi sami smo v lanskem zasedanju nek sklep storili, ki že involvira princip deželne podpore pri dolenjskih lokalnih železnicah, sklep, ki je tako važen prêjudic, da smo nanj vezani v vsakem oziru. Ko je šlo lani za zgradbo kamniške železnice, — menda je bilo skupne potrebsčine 771 000 goldinarjev —, je dežela naša 50 000 gld., tedaj 6½ % na svoj zaklad prevzela. Ne rečem, da se bode kaj enakega zgoditi moralo tudi pri dolenjski železnici, toda v tem slučaju bi morala dežela kranjska pri dobavi kapitala za dolenjsko železnico se udeležiti s 616 000 gld. In vendar mi bodete pritrdili, da prave razmere med važnostjo in znamenitostjo ene in druge lokalne železnice le ni, ako se ozremo na kamniško železnico in jo primerjamo železnici, ki bode imela vezati Ljubljano-Novomesto-Kočevje. Iz prva sem torej nameraval že letos priti s preciznim predlogom, glasečim se na neko gotovo svoto. Odstopil sem od tega predloga, da si je bil dobro utemeljen, stvarno opravičen, ker sem čul iz prijateljske strani nekoliko ugovorov proti oportuniteti takega predloga in ker mi je na tem, da se bodo vsi sklepi, tikajoči se projekta dolenjskih lokalnih železnic, v tej visokej zbornici sklenili, ne *per vota majora*, temveč soglasno — *per vota unanimita*. Nikakor pa, in to moram poudarjati, nisem čul nobenega ugovora, ki bi bil obrnjen proti principu. Načeloma smo si bili vsi edini, kontroverza se je sukala le okolo nekoliko manj važnih stvari.

Proti principu toraj ni bilo ugovora, reklo pa se je n. pr., da je treba vendar prej izvedeti, koliko bodo dali interesenti, in predno dobimo take izjave od strani interesentov, je treba, da se trasa natanko določi. To je ugovor in stališče, ki se dá zagovarjati. Drugače bi pač bilo, ako bi danes ali jutri iz te ali one strani

dobil ugovor, da treba prej pa tudi znati, koliko bode država določila v ta namen. Moram se tu sklicevati na ono vladno predlogo št. 248., ki pravi v drugem odstavku člena VIII. — prečital ga bodem z dovoljenjem gospoda deželnega glavarja — (bere — liešt): «Dabei hat als Grundsatz zu gelten, dass der Gewährung derartiger finanzieller Unterstützungen von Seite des Staates — ki so omenjene v prvi alineji, namreč: Gewährung eines Beitrages aus Staatsmitteln, Bethheiligung des Staates an der Capitalsbeschaffung i. t. d. — eine den individuellen Verhältnissen entsprechende Bethheiligung des Landes, der Gemeinden und sonstigen Interessenten an dem Localbahnunternehmen vorauszugehen hat.» Predno toraj država kaj dovoli, mora ona znati, kaj porekó interesenti, kaj porekó občine, kaj poreče dežela. Naj se mi ne ugovarja, da to še ni zakon, ampak le načrt. Istina, gospôda moja, ali naglašam, da je to **vladna predloga**, in celo neumestno bi bilo soditi, da bode vlada iz jedne strani tak načrt izročila državnemu zboru, da bode načela njegova branila v državni zbornici in v odseku, da se bode vse to zgodilo v teoriji, v praksi pa da bode postopala drugače ter razveljavila principe, katere zagovarja v svoji cestni predlogi. Torej jaz pravim, prej bode dežela morala izgovoriti odločilno besedo, potem šele se smemo zanašati na pripravljenost vlade.

In zakaj sem v svojem nasvetu sporazumljen z onimi gospodi, ki so mi storili ljubav, podpisati ta predlog, zakaj sem zahteval od deželnega odbora, da vže v **prihodnjem** zasedanji **natančne** predloge stavi o deželnem donesku, o deželni podpori in o njenih modalitétah. Gospôda moja, odkrito rečem, zaradi tega, ker se bojim, da je *periculum in mora*. Res je, gospôda, in mislim, to je istinita zasluga sedanjega Taaffejevega kabineta, da nahajamo v proračunih zadnjih let vedno precej veliko svoto, namenjeno za zgradbo novih državnih, oziroma za podporo privatnih železnic. Tako n. pr. se je bilo l. 1885 v proračun postavilo v to svrhu 12 180 000 gld., l. 1886 7 392 787 gld., in v letošnjem proračunu je za to v proračun postavljenih 8 680 000 gld. Nadejati se je, da se bode v proračunu tudi prihodnja leta ozir jemalo na take produktivne troške. Ali, gospôda, ako si nekoliko bližje ogledamo proračun, zlasti detailirani proračun trgovskega ministerstva, vidimo, da je ta železnični kredit vže absorbiran za nekoliko let, absorbiran po železnicah, ki so vže votirane in se morajo toraj zvršiti. Na strani 135. tega detailiranega proračuna trgovskega ministerstva najdemo n. pr. pri českomoravski transverzalki sledeči passus: «Die verbleibenden 14 800 000 fl. sind zur Deckung der Erfordernisanprüche für die Jahre 1888, 1889 und eventuell 1890 zu verwenden.» Toraj le na račun česko-moravske transverzalki! In, kakor se mi je na Dunaji pravilo, nas čaka še precejšnji dodatni kredit za gališko transverzalko, in ta bode na vsak način tudi obremenil državni proračun prihodnjih let. Toraj smem reči, pred letom 1890 ni mogoče pri sedanjih budgetnih razmerah, da bi ministerstvo v zgradbo dolenjske železnice količkaj izdaten donesek postavilo v svoj pro-

račun. In če še pomislim bēdo našega finančnega položaja, če si predstavljam finančnega ministra, kateri po svoji nalogi mora gledati, da črta, črta vse, kar ni absolutno potrebno za gospodarstvo dotičnega leta, potem mislim, je moja bojazen opravičena, da tudi l. 1890 ne bodemo več s tako izdatnim kreditom za železniške zgradbe mogli razpolagati, nego letos in zadnja leta. Ravno zaradi tega pa imamo dvojno dolžnost, do tedaj prirediti vse, kar je potrebno, da nas ne prehité druge dežele, da se drugi projekti ne vzamejo v poštev. Mislim, da moramo gotovi biti vsaj do prve polovice leta 1888, čisto gotovi zaradi tega, da potem vladi časa ostane pripraviti načrt zakona, izročiti ga državnemu zboru, ozirati se na dotične potrebščine pri proračunu, kajti znamo, da je proračun vže precej gotov meseca julija in avgusta, kajti le potem se smemo nadejati, da se bode moglo v proračunu za l. 1890 — in tukaj mislim, da bodedo zamogli prvič priti na vrsto, — ozirati tudi na nas.

Iz tega stališča nameraval sem oni prvotni nasvet staviti, o katerem sem prej govoril. Če sem odstopil, storil sem to, ker zaupam patriotizmu deželnega odbora, da bode po danej munalogi do prihodnjega zasedanja pripravil vse, kar potrebujemo, ter nam stavil jasne in koncizne predloge.

In sedaj, gospôda moja, še nekaj o rentabilitēti one svote, katero bode dežela *bongré malgré* morala žrtvovati. Svota bode gotovo občutljiva, velika, na prvi videz prehuda za šibka pleča kranjskih davkoplačevalcev. Ali ne smemo se bati, gospôda, da je svota čisto izgubljena, da je ta denar dan *à fond perdu*. Še le zadnje dni dobil sem v roko neko komercijelno poročilo, katero se ozira na rentabilitēto tega projekta, in sem se tudi preveril, da to ni prospekt, kakor ga napravi prekanjen spekulat, kateri hoče nevedne kapitaliste zvbati na svoje limanice, temveč to vam je trezno, z vso previdnostjo sestavljeni račun in v toliko odobren celo od generalne inspekcije dunajske, da je tudi ona na tej podlagi svoj proračun sestavila. Po tem računu, in to moram naglašati zaradi tega, ker sem bil prej družega mnenja, — mislil sem namreč, da je kalkul mnogo manj ugoden in sem na taki podstavi svoj račun sestavil ter ga prijavil enemu in drugemu gospodu. — Na podlagi tega komercijelnega poročila vidimo, da se bodo dolenjske lokalne železnice po **odbitih obratnih troških** — nach *Abzug der Betriebskosten* — vender s 3% obrestovale. Generalna inspekcija dunajska namreč računa na osebni obrat — *Personenverkehr* — 92400 gld., na ves tovarni obrat 420100 gld., vsega torej 512500 gld. bruto-dohodka. Od tega bruto-dohodka je odbiti obratne troške in te obratne troške je generalna inspekcija proračunila s 1800 gld. za kilometer. Da to ni prenizko, se dá konstatirati iz opominanega poročila generalnega ravnateljstva, o katerem sem prej govoril. Pri dalmatinskih železnicah so znašali obratni troški l. 1884. 1225 gld. za kilometer — pr. *Bahnkilometer* — l. 1885. pa 1272 gld., tedaj okoli 500 gld. manj, nego se je bilo izračunilo pri obratnih troških dolenjske proge.

Pa vzemimo posebno račun gledé tovrnega prometa. Gospôda, da je ta račun čisto trezen, brez sangvinike, da ni nobenega eufemizma v teh številkah, o tem se uverite, ako pogledate na skupni znesek. Količina tovrnega obrata proračunila se je z 88 300 ton vse skupaj na celi železnici. Primerjajte statistične podatke, ki se nahajajo v statističnem poročilu kranjske trgovinske zbornice za l. 1880. — To Vam je delo, katero zasluži vse priznavanje in za katero mora dežela naša, sploh pa tudi statistična véda prav hvaležna biti dotičnej korporaciji in gospodu nabiratelju. Tu bode te našli, da je imela edina postaja Rakek na Notranjskem takega obrata 79587 ton, toraj ona sama skoraj ravno toliko, kakor to komercijalno poročilo računa od vseh postaj na celi dolenski progii!! Poglejmo les in oglje, točke, ki gledé tonaže največ izdaste. Tu je računjenih 40041 ton za celo Dolensko, lesni obrat na rakeški postaji pa znaša nad 69000 ton, toraj malone še enkrat toliko, kakor je računjeno za ves lesni promet na Dolenskem. Moram pa še naglašati, da se pri tem kalkulu konsorcij ni čisto nič oziral na ono blago, ki največ tonaže daje. Vsaj je znano, da premog največ upliva na tovrni promet in da se dandanes tako imenovane «Kohlenbahnen» najbolj obrestujejo. V račun se ni postavilo čisto nič gledé premoga, niti pri količini — Quantum — niti pri denarnih dohodkih. Ravno tako se niso rude, opeke, apno, kamenje v poštev jemale, in lokalni tovrni obrat ljubljanske okolice in lokalni obrat med postajami sta se popolnem prezrla. Ako si toraj ogledamo ta proračun, trditi smemo, da deželni donesek pri dobavi stavbnega kapitala ne bode šel na zgubo, da to ne bodo neproduktivni troški, temveč to bode glavnica, katera nam bode kmalu, bržkone precej, vrnila gotove obresti.

In toraj, gospôda moja, priporočam svoj nasvet dobrohotnosti te visoke zbornice, proseč Vas, da mu pritrdite. Tiste gospode, ki zastopajo tukaj mestne skupine in kmetske občine, in ki niso izvoljeni na Dolenskem, temveč na Notranjskem in Gorenjskem, prosim, naj se v tem vprašanji ne postavijo na lokalno stališče, naj se izognejo kvarnemu regionalizmu, naj gledajo na korist vse dežele. Gospode iz velikega posestva pa opozarjam na eno stvar. Je mnogo politiškega in narodnega protivja med obema strankama te visoke zbornice, ali v materijalnih stvareh smo si vsi edini. Toraj nadejam se, da bode tudi častita opozicija složno z nami glasovala za moj nasvet. Priporočam toraj še enkrat svoj predlog, ki se glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, preiskati, s katero svoto je deželi vdeležiti se pri dobavi kapitala za zgradbo dolenskih lokalnih železnic in o kolikor utegnejo v to svrhu pripomagati drugi interesenti, ter o deželni podpori natančen nasvet staviti v prihodnjem deželno-zborskem zasedanji.

V formalnem oziru nasvetujem, da se odstopi finančnemu odseku. (Živahni dobro-klici.)

Deželni glavar:

Gospodje, ki so zadovoljni s tem, da se predlog gosp. poslanca Šukljeta in tovaršev izroči finančnemu odseku, naj blagovolé vstati.

(Zgodi se. — Gefchieht.)

Predlog je soglasno sprejet.

4. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Franjo Papeža, da se na Najvišjem mestu nepotrjeni načrt občinskega reda in občinskega volilnega reda za stolno mesto Ljubljano izroči posebnemu odseku 9 članov.

4. Begründung des selbstständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Franz Papež, betreffend die Ueberweisung des Allerh. Orts nicht sanctionirten Entwurfes einer Gemeinde-Ordnung und Gemeinde-Wahlordnung für die Landeshauptstadt Laibach, an einen Specialauschuss von 9 Mitgliedern.

Poslanec dr. Papež:

Slavni zbor! Načrt nove postave občinskega reda in občinskega volilnega reda za mesto Ljubljano se je v lanskem zasedanji slavnega zbora sprejel z veliko večino. To je priloga 24. l. 1885. z onimi spremembami, ki so v prilogi 78. lanskega leta načrtane. Nove spremembe, na katere kaže vladen dopis od 18. t. m., št. 4359, pa niso v protislovji z načeli, ki so obveljali lani pri obravnavi te postave.

S zadostenjem konstatiram, da v prej omenjenem vladnem dopisu ni nobenega pomisleka proti volilnemu redu ljubljanskega mesta, s zadostenjem konstatiram, da se vlada nikakor ne ozira, tudi v najmanjšem predmetu, ne na ugovore, katere je naglašala častita nasprotna stranka lansko leto.

Premembe bi obsegale 3 ali 4 paragrafe in se lahko izdelajo v dveh sejah posebnega odseka, ki se bode danes volil, posebno, ako bi se ravno oni gospodje volili v odsek, ki so lansko leto v njem sodelovali. Dostavim še svojo željo, naj bi ta odsek brez zadržavanja posvetoval se in kmalu poročal slavnemu deželnemu zboru.

Priporočam toraj slavnemu zboru svoj predlog.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Papež nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Načrt občinskega reda in občinskega volilnega reda za mesto Ljubljano, priloga 24. od l. 1885/86., ter tudi dopis slavne c. kr. vlade dné 18. decembra 1886. št. 4359, naj se izroči v svrhu posvetovanja in poročanja posebnemu odseku 9 udov, ki je precej voliti.

Želi kdo gospodov besede k temu predlogu v formalnem oziru?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prosim gospode, ki so za ta predlog, naj blagovolé vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog gosp. poslanca dr. Papeža je sprejet. Dotični odsek volili bomo koncem seje.

6. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada prisilne delavnice za leto 1887 (k prilogi 1).

6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Zwangsarbeitsausfondes pro 1887 (zur Beilage 1).

Deželni glavar:

To točko moram odstaviti od današnjega dnevnega reda, ker se ni popolnoma dognana.

7. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunih bolničnega, blazničnega, porodniškega in najdenškega zaklada za leto 1887 (k prilogi 2).

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Vorschläge des Kranken-, Irren-, Gebär- und Findelhausfondes für das Jahr 1887 (zur Beilage 2).

Deželni glavar:

Tudi to točko moram odstaviti od današnjega dnevnega reda, ker tudi se ni popolnoma dognana.

8. Ustno poročilo finančnega odseka o nakupu posestva Grm za vino- in sadjerejsko šolo na Dolenjskem (k prilogi 34).

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den erfolgten Ankauf des Gutes Stauden für die Wein- und Obstbauschule in Unterfrain (ad Beilage 34).

Poročevalec dr. Poklukar:

Slavni zbor! Poročati mi je o prilogi 34., poročilu deželnega odbora, v katerem se poroča, kako se je zvršil lani storjen sklep deželnega zbora glede nakupa posestva Grm za vino- in sadjerejsko šolo na Dolenjskem. Iz tega poročila se razvidi, da se je de-

želni odbor strogo držal sklepov v tej zadevi vže storjenih, da je izplačal kupnino 30 442 gld. 50 kr., katera se je znižala vsled tega, ker je prejšnji posestnik si izgovoril še za nekaj časa užitek nekaterih prodanih zemljišč, katera je dežela toliko ložje pogrešala, ker se ni bilo tam šole, in ta oddaja prezidavanja in popravljajna ni prav nič motila. Iz poročila se dalje razvidi, da so se kupljena zemljišča prepisala na deželo, oziroma odpisala od posestva brez dolgov v deželno zemljiško knjigo, da se je toraj glavni pomislek, ki se je lani ugovarjal zoper nakup tega posestva, srečno rešil, ker je dežela sedaj v posesti nezadolženega zemljišča, ki je za šolo popolnoma pripravno. Nadalje obsega poročilo sosebno za deželo važno vest, o katerej se je sicer tudi prej čulo, da je c. kr. vlada vsled prošnje deželnega odbora, kakor je bilo tudi sklenjeno v slavni zbornici, dovolila zdatno podporo 20 000 gld., katero podporo, upam, bode tudi slavni zbor pozdravil s hvaležnostjo.

Gledé popravkov, ki so bili potrebni pri pohoštvu, da se je adaptiralo za sedanje namene za šolo, porabila se je v ta namen dovoljena svota 7 000 gld. Natančnega računa v tej zadevi ni, ampak toliko omenja poročilo, da se samo približno proračunjena svota ni prekoračila za več kot 6 do 7%. To je uspeh, s katerim se moramo zadovoljiti pri tako izrednih razmerah, kakor so na Dolenjskem, posebno gledé roko-delcev pri prenavljanju potrebnih.

Ker natančen račun o teh popravkih ni predložen, se finančni odsek ni mogel spuščati v podrobnosti, ampak si pridrži račune, ko se predložé, na drobno pretresati.

Povsem tem predlaga finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Ces. kralj. vladi izreka se zahvala dežele kranjske za ustanovno podporo 20 000 gld. za vino- in sadjerejsko šolo v Grmu.

2.) S pridržkom posebne rešitve računa o porabi kredita 7 000 gld. za potrebne poprave pri poslopji šole v Grmu jemlje se poročilo deželnega odbora o nakupu posestva Grm, o izvršitvi prepisa in o drugih nujnih naredbah z odobravanjem na znanje.

Poslanec Klun:

Slavni zbor! Iz poročila deželnega odbora in gospoda poročevalca samega je razvidno, da se je slavni deželni odbor veliko potrudil za dolenjsko kmetijsko šolo in da je zlasti njegovim vsestransko dobro utemeljeni prošnji se zahvaliti, da je slavno ministerstvo dovolilo zdatno podporo 20 000 gld. Kakor je gospod poročevalec nasvetoval, da se zato slavnemu ministerstvu izreka zahvala, bode deželni zbor pri tej priliki tudi priznal marljivo delavnost našega deželnega odbora, in toraj predlagam, naj slavni zbor izreče tudi deželnemu odboru za njegovo marljivo delovanje zahvalo ter sprejme sledečo resolucijo:

Deželnemu odboru se za njegov marljivi trud pri nakupu posestva Grm in za pridobitev tako izdatne državne podpore izreka zahvala deželnega zbora.

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri resolucijo gospoda poslanca Kluna podpirajo, naj blagovolé vstati.

(Se zgodi. — *Geschieht.*)

Predlog je dovelj podprt.

Želi kdo gospodov besede k 1. predlogu finančnega odseka?

(Nihče se ne oglasi. — *Niemand meldet sich.*)

Prosim gospode, ki so za ta predlog, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Želi kdo besede k predlogu gosp. poslanca Kluna?

Poročevalec dr. Poklukar:

Izrekam samo, da se popolnoma strinjam s tem predlogom ter bi ga bil gotovo tudi v finančnem odseku z veseljem pozdravljal. Ker pa se tam ni sprožil, ga tukaj od svoje strani z radostjo sprejemem, ker mislim, da je popolnoma opravičen.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki so za predlog gosp. poslanca Kluna, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Želi kdo besede k 2. predlogu finančnega odseka?

(Nihče se ne oglasi. — *Niemand meldet sich.*)

Prosim tedaj one gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

9. Ustno poročilo finančnega odseka o popravljani poslopj in nakupu gospodarkega orodja in živine za deželno vino- in sadjerejsko šolo na Grmu (k prilogi 35).

9. *Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Adaptirungen an Gebäuden, dann über die Anschaffung landwirtschaftlicher Geräthe und von Vieh für die Wein- und Obstbauschule in Stauden* (ad Beilage 35).

Deželni glavar:

To točko moram odstaviti od današnjega dnevnega reda, ker še ni popolnoma rešena.

10. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželne vino- in sadjerejske šole v Grmu za leto 1887 (k prilogi 3).

10. *Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag der Landes Wein- und Obstbauschule in Stauden für das Jahr 1887* (zur Beilage 3).

Poročevalec dr. Poklukar:

Potrebščina za deželno vino- in sadjerejsko šolo v Grmu proračunjena je v prilogi 3. Svote, ki so se vstavile za plače, osobne doklade in petletnice, nagrade, plačila, ustanove i. t. d. ter vzdrževanje poslopj, so nespremenjene, kakor je to bilo v proračunu za Slap. Za popotne troške in dnevsčine, oziroma za izlet učencev na druge gospodarske šole proračunjenih je 200 gld. Kakor znano, se ta svota spreminja. Ker je namenjena, da se podajo v teku prihodnjega leta učenci dolenske šole v Maribor, je letos večja svota proračunjena. Davki in davščine so primerni sedanjemu posestvu dolenske šole. Med režijnimi troški je proračunjenih za nasaditev z amerškimi trtami 200 gld., ker bode treba trte še nakupiti. Za napravo vsega vrta — kakor je finančni odsek spremenil pod *J*, črka *c*) se nahajajoči naslov: «za napravo vsega zelenjadnega vrta» — proračunjenih je 150 gld. Pod naslovom *d*) «za napravo prve table v drevesnici» proračunjeno svoto 200 gld. je finančni odsek prečrtal, ker je poizvedel, da je vže dodelana prva in prej ko ne tudi druga tabla. Potem se na prvi strani zmanjša potrebščina za 200 gld. in znaša za nove nasade proračunjena svota 430 gld. Za navadne gospodarstvene troške proračunjena je pod črko *c*) «raznim delavcem mezde skupaj» 1300 gld. To se je finančnemu odseku, ker so vinogradi na novi šoli primerno manjši, zdelo preveč ter je mislil, da se svota lahko zniža na 1000 gld., morebiti še nižje — kar pa bode skušnja prvega leta pokazala — vsakako pa bode znesek 1000 gld. zadostoval. Pod št. III. «za hišno, kletarsko in gospodarstveno opravo» proračunjena svota 270 gld. se je finančnemu odseku v redni potrebščini nepotrebna zdela, ker se je precej te oprave napravilo vže kot izreden izdatek in ako bode treba, se bode svota lahko postavila v proračun za izredne potrebščine, kamor ti troški spadajo. — Finančni odsek je toraj tukaj prečrtal svote 100 in 170 gld. pod št. III., črka *a*) in *b*). Učni pripomočki so enako proračunjeni, kot so bili na Slapski šoli, ravno tako pavšal za uradne in pisarne potrebščine. Pod št. VI. je za kurjavo i. t. d. sedanjim razmeram primerna svota proračunjena. Za različne troške pod črko *J*. proračunjena svota je primerna.

Potrebščina se toraj po predlogu finančnega odseka za 770 gld. zmanjša, ter znaša skupna svota potrebščine 8000 gld.

Pri zakladi je finančni odsek precej pri prvi točki *A.*: «Dohodki posestev» mislil, da se je gledé na velikost in kvaliteto sedanjega posestva s proračunjeno

svoto 500 gld. veliko prenizko seglo. Med dohodke, katere je na vsak način tukaj v posev je jemati, spada tudi seno, ki se bode lahko prodalo, ker travnikov je tam 25 oralov, ako pa se živina nakupi, bode šlo na prodaj mleko, ki se v Novem mestu lahko speča. Finančnemu odseku se je toraj zdelo primerno, de se pri posestvu, ki obsega nad 60 oralov, ako se vzame surovega dohodka po 15 gld. na oral, dohodki prěliminirajo na višjo svoto 900 gld. Gledé drugih točk pri zakladi ni ničesar omeniti, toraj se zviša le za omenjenih 400 gld. in znaša skupna zaklada 5850 gld. v primeri s potrebsčino 8000 gld., toraj preostaja končne primanjave 2150 gld., katera je pokriti iz deželnega zaklada. Finančni odsek toraj nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Proračun deželne vino- in sadjerejske sole v Grmu za l. 1887. s potrebsčino 8000 gld. in zakladi 5850 gld., toraj s primanjavo 2150 gld., katera je pokriti iz deželnega zaklada, se odobri.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

11. Ustno poročilo finančnega odseka o porabi kredita 18000 gld. dovoljenega v ta namen, da se popravijo l. 1885. v političnem okraji Radoljskem po povodnji napravljene poškodbe (k prilogi 22).

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Verwendung der Dotation von 18000 fl. für Sanirung der im Herbst 1885 im politischen Bezirke Radmannsdorf angerichteten Wasserschäden (ad Beilage 22).

Deželni glavar:

To točko moram odstaviti od današnjega dnevnega reda, ker je še nekaj poizvedeb potrebno.

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani za podporo za prirejevanje živinskih razstav.

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Centralausschusses der k. k. kranjschen Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach um Subvention zur Veranstaltung von Vieh-Ausstellungen.

Poročevalec ces. svet. Murnik:

Slavni zbor! Finančnemu odseku izročila se je prošnja glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani, kateri v tej navaja, da hirajoče kme-

tijstvo živo izdatne podpore potrebuje in da so poklicani faktorji navezani, vse potrebno ukreniti, da se davčna moč kmetijskega posestva obdrži. Prošnja omenja, da so glavni stebri našega kmetijstva živinarstvo in sadjarstvo, omenja, da je slavni zbor za sadjarstvo s tem mnogo storil, da je ustanovil na Dolenjskem šolo, ter dal družbi podporo za drevesnico, ki bode o svojem času blagodejno uplivala na razvoj sadjarstva. V prošnji se nadalje omenja, da se bodo poljedelci gotovo poprijeli sadjarstva še v večji meri, ker je letošnja skušnja učila, da to veliko dohodkov prinaša.

Kar se tiče živinoreje, omenja glavni odbor v svoji prošnji, da vlada daje za razstavo živine uže več let podpore, da pa je visoko c. kr. ministerstvo za poljedelstvo izreklo, da bode v prihodnje le donesek k darilom dajalo, za vse drugo in za stroške pa morajo skrbeti udeleženci. Akoravno je visoko ministerstvo dajalo doneske, bilo je dosedaj vender le mogoče vsako leto le v enem delu dežele napravljati razstavo; mnogo krajev pa je, katerim te razstave nič ne služijo, posebno zaradi tega ne, ker so preveč oddaljeni. Zaradi tega se je glavni odbor kmetijske družbe s to stvarjo bavil in misli, da bi slavni zbor, kakor tudi deželni zbori drugih kronovin, subvencioniral živinske razstave, ker se s tem najbolj pospešuje živinoreja. Deželna podpora porabila bi se zlasti za to, da se priredijo manjše razstave za omejene pokrajine, posebno za bohinjsko dolino in črnomaljski okraj. Došle so pa glavnemu odboru prošnje tudi iz drugih okrajev, da bi se prilično na nje oziralo.

Finančni odsek je bil prepričan, da bodo take razstave dobro uplivalo na prospěh živinoreje in je mnenja, da bi slavni zbor c. kr. kmetijski družbi v to svrhu za prihodnje leto dovolil nekaj podpore, in sicer z ozirom na stanje deželno-kulturnega zaklada le v znesku 300 gld. Vsled tega predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

C. kr. kmetijski družbi za Kranjsko v Ljubljani se dovoli iz deželno-kulturnega zaklada 300 gld. podpore za napravo razstav goveje živine v Bohinji in črnomaljskem političnem okraji.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Marije Hlavke, učenke na strokovni šoli za umetno vezenje na Dunaji, za podporo.

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Subventionsgesuch der Maria Hlavka, Schülerin an der Fachschule für Kunststickerei in Wien.

Poročevalec ces. svet. Murnik:

Slavni zbor! Marija Hlavka, učenka na strokovni šoli za umetno vezenje na Dunaji, obrnila se je zopet s prošnjo do slavnega zbora, in sicer zaradi tega, ker se jej je od strani vodstva dotične šole priporočalo, naj bi vsaj toliko časa, dokler se šola za umetno vezenje

ne ustanovi v Ljubljani, ostala na šoli, da bi se v dotičnih predmetih še bolj izurila. Vodstvo šole toplo podpira prošnjo Marije Hlavke in mislim, da se lahko sklicujem na poročila, ki so bila v zadnjem letu v slavni zbornici o tej prositeljici uže navedena. Omenim le, da se razvidi, da ta prositeljica podpora, katero jej slavni zbor dovoljuje, jako dobro porabi, in imam tudi nado, da se bode ona izurila do prihodnjega leta, ko se bode ustanovila v Ljubljani strokovna šola za umetno vezenje, v vseh predmetih, ki se podučujejo na c. kr. strokovni šoli na Dunaji. Finančni odsek toraj nasvetuje, naj se jej dá nekoliko podpore vsaj za toliko časa, dokler bode na tej šoli na Dunaji, in predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Mariji Hlavkovi, učenki na c. kr. strokovni šoli za umetno vezenje na Dunaji, se dovoli iz deželnega zaklada za čas od 1. novembra 1886. l. do konca avgusta 1887. l. mesečne podpore 15 gld. Ko bi se pa strokovna šola za umetno vezenje v Ljubljani prej otvorila, se pa izplačevanje te podpore z dnem ustanovitve preneha.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Ljubljanske ljudske kuhinje za podporo.

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Subventionsgesuch der Laibacher Volksküche.

Poročevalec Klun:

Slavni zbor! Došli ste dve peticiji zastran podpore ljudske kuhinje. Predlanskem smo dovolili znesek 100 gld. s pristavkom, naj se ta znesek obrne zgolj v podporo ubogih dijakov, ki morajo tam iskati svojo hrano. Lansko leto dovolili smo zopet znesek 100 gld., toda brez pristavka. Dijaki v ljudsko kuhinjo v obilnem številu hodijo na vsakdanjo hrano. Večino njih podpira pa gosp. monsignore Jeran, ki dotične troške plačuje iz milodarnih doneskov, katere od dobrotnikov dobiva. Ker njemu od slavnega zbora v ta namen prej podarjene podpore niso prišle na korist, obrnil se je letos sam s prošnjo do deželnega zbora, da bi se mu dovolila primerna podpora za studentovsko kuhinjo. Omenja, da je meseca novembra za več kot 100 dijakov potrosil 223 gld., razen tega mora skrbeti za druge potrebščine teh svojih učencev, kakor za šolnino, učne pripomočke i. t. d. Torej je razvidno, da on res potrebuje obilne podpore od vseh strani in da je take podpore vreden, ker pri svojih učencih gleda na to, da so marljivi, pridni, da se dobro obnašajo i. t. d. Marsikateri morda zaradi uboštva v svojih studijah ne bi mogel napredovati, ako bi gosp. Jeran zanj ne skrbel.

Poleg tega došla je deželnemu zboru še druga prošnja ljudske kuhinje, katero je vodstvo tega zavoda

poslalo. Vidimo, da ljudska kuhinja mnogim ljudem, ki pridejo z dežele in za mal denar dobé potrebno hrano, jako koristi. Finančni odsek je tudi mislil, da bi ne bilo dobro, te podpore popolnoma odrekati, ali ker je prišla zaradi dijakov posebna prošnja, je mislil, da je najboljšje, ako slavnemu zboru priporoča, naj podari v zmyslu predlanskega sklepa monsignoru Jeranu za dijaško kuhinjo 100 gld. in predstojništvu ljudske kuhinje za druge potrebe in druge uboge, ki tam dobivajo hrano, 50 gld. ter predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Monsignoru Jeranu se za studentovsko omizje v ljudski kuhinji za l. 1887 iz deželnega zaklada dovoli podpora 100 gld.

2.) Društvu ljubljanske ljudske kuhinje se dovoli za leto 1887 iz deželnega zaklada podpora 50 gld.

(Oba predloga obveljata brez debate. — Beide Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

Landeshauptmann:

Wir schreiten zur Wahl eines Specialausschusses von 9 Mitgliedern zur Berathung des Allerhöchsten Orts nicht functionirten Entwurfes einer Gemeinde-Ordnung und Gemeinde-Wahlordnung für die Landeshauptstadt Laibach.

Ich bitte, die Stimmzettel abzugeben.

(Zgodi se. — Gehehiet.)

Zu Scrutinatoren ernenne ich die Herren Abgeordneten Kersnik und Baron Zois.

(Po kratkem prestanku. — Nach kurzer Unterbrechung.)

Oddanih je bilo 27 glasovnic, ter so izvoljeni sledeči gospodje poslanci: Deschmann, Faber, Grasselli, Hren, dr. Mauer, dr. Mosché, Murnik, dr. Papež in Svetec.

Prosim čestiti odsek, da se konstituira.

(Po kratkem prestanku. — Nach kurzer Unterbrechung.)

Ich constatire, dass sich der Ausschuss constituirte.

Za načelnika je izvoljen gospod poslanec Grasselli in za namestnika gospod poslanec Deschmann.

5. Volitev posebnega odseka 15 članov za posvetovanje načrta občinskega reda in občinskega volilnega reda za vojvodino Kranjsko.

5. Wahl eines Specialausschusses von 15 Mitgliedern zur Berathung des Entwurfes einer Gemeinde-Ordnung und einer Gemeinde-Wahlordnung für das Herzogthum Krain.

Landeshauptmann:

Wir schreiten zur Wahl eines Specialausschusses von 15 Mitgliedern zur Berathung des Entwurfes einer Gemeinde-Ordnung und einer Gemeinde-Wahlordnung für das Herzogthum Krain.

Abgeordneter Dr. Ritter von Gutmansthal:

Mit Beziehung auf dasjenige, was bereits in der letzten Sitzung bezüglich der geschäftsordnungsmäßigen Behandlung des Entwurfes einer Gemeinde-Ordnung und einer Gemeinde-Wahlordnung für das Herzogthum Krain von dieser Seite des hohen Hauses klar und deutlich ausgesprochen und auseinandergesetzt worden ist, habe ich die Ehre, im Namen meiner Gesinnungsgenossen zu erklären, daß wir uns an der Wahl des Specialausschusses zur Berathung des Entwurfes nicht betheiligen werden.

Landeshauptmann:

Ich ersuche die Herren, die Stimmzettel abgeben zu wollen.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Zu Scrutinatoren ernenne ich die Herren Abgeordneten Dr. Ritter v. Bleiweis und Luckmann.

(Po kratkem prestanku. — Nach kurzer Unterbrechung.)

Oddanih je bilo 22 glasovnic. Izvoljeni so sledeči gospodje: Deschmann, Detela, dr. vitez Gutmansthal, Kavčič, Kersnik, Lavrenčič, dr. Mauer, Murnik, Pakiž, dr. Papež, Pfeifer, dr. Poklukar, dr. Samec, Šuklje in vzvisenost baron Schwegel.

Prosim čestiti odsek, naj se konstituira.

(Po kratkem prestanku. — Nach kurzer Unterbrechung.)

Odsek se je konstituiral in je izvolil: načelnikom gospoda Murnika, prvim namestnikom gosp. dr. viteza Gutmansthal-a in drugim namestnikom gospoda Detelo.

Der Finanzausschuß versammelt sich morgen 10 Uhr vormittags.

Der Verwaltungsausschuß hält Sitzung heute 3 $\frac{1}{2}$ Uhr nachmittags.

Der volkswirtschaftliche Ausschuß versammelt sich sogleich nach der Plenarsitzung.

Odsek za letno poročilo zboruje jutri ob 9. uri dopoldne.

Der Ausschuß zur Berathung des Entwurfes eines neuen Gemeindegesetzes für Krain versammelt sich heute Nachmittag 6 Uhr.

Die nächste Sitzung bestimme ich auf Donnerstag den 30. Dezember l. J., und zwar mit nachstehender Tagesordnung:

(Glej dnevni red prihodnje seja. — Sieh Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Sklenem seja.

Konec seja ob 1. uri popoldne. — Schluß der Sitzung um 1 Uhr nachmittags.

